

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Fonetický ústav
doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.

Posudek

vedoucího práce na diplomovou práci Marty Koppové

Longitudinální studie osvojování slabičné struktury v mateřštině

Na svou dobu velmi vyspělé studie Karla Ohnesorga ze čtyřicátých a padesátých let minulého století se zdály být slibným začátkem zkoumání dětské řeči v českém prostředí. Bohužel, pokusy navázat systematicky na Ohnesorgovu práci zatím nevyústily v žádný významný výsledek. Práce Marty Koppové je proto vítaným příspěvkem ke zkoumání problematiky, kterou česká lingvistika a vývojová psychologie světa zatím dluží.

Obsah práce naznačuje logickou stavbu a přehledné dělení, u elektronické verze je u něj výhodné zatím ne zcela samozřejmé přímé propojení s odpovídajícími oddíly práce. Zřetelnou představu o náplni práce a jejích cílech nabízí i krátká úvodní kapitola na s. 11. Celkově se studie skládá ze čtyř rozsáhlých kapitol bohatě vnitřně členěných do oddílů, dále seznamu použité literatury, obvyklých náležitostí a obsáhlých příloh dále využitelných při navazujícím výzkumu nebo korespondenci s autorkou. Struktura a náplň jednotlivých oddílů zhruba odpovídá současným postupům při prezentaci empirického výzkumu. (Určitou výjimkou je sloučení metody a výsledků do jedné kapitoly, a naopak rozdělení teoretického pozadí do kapitol tří. Textu to však na přehlednosti nijak neubírá.)

V přehledu odborné literatury (tj. kapitoly 1 až 3) prokazuje diplomantka schopnost vyhledávat relevantní zdroje informací a poučeně s nimi pracovat. Např. v oddílech 1.2.1 a 1.2.2 informuje o teoretických přístupech k osvojování mateřštiny s adekvátní stručností, ale především s prokazatelným porozuměním. Cenný je také autorčin uměřeně kritický přístup a schopnost navzájem porovnávat různé zdroje a konfrontovat je i s osobní (několikanásobnou) mateřskou zkušeností.

Čtvrtá kapitola již otevírá popis vlastní empirické sondy. Oddíl 4.2.1 se sice ještě vrací k obecnějšímu přehledu používaných metod, ovšem hned navazující oddíl 4.2.2 konkretizuje vlastní metodiku získávání dat pro předkládanou studii. Autorka nezamlčuje obtíže, které sběr dat provázely, což lze považovat za známku poctivého přístupu. Analýzy samotné byly provedeny důkladně, výsledky práce jsou prezentovány přehledně a systematicky. Velmi si cením porovnání často diskutovaných zahraničních zjištění s českým materiálem (např. preference CV asociací na s. 66-68), ale i toho, že autorka byla ve střehu a povšimla si jevů běžně nediskutovaných (viz oddíl 4.3.13).

Také závěrečná diskuse je provedena důkladně. Autorka postupuje metodicky, spekulativní závěry vyvozuje poučeně, ale zároveň decentně.

Pro účely obhajoby doporučuji:

1) podrobnější vysvětlení věty ze s. 21: „*Zvuky jsou necílené, jsou často výsledkem nevyzrálé kontroly nad tělesnými funkcemi jako je dýchání, pohyb čelisti při sání, či zívání kombinované s nezáměrným zapojením hlasivek do výdechového proudu vzduchu*“. Bez ohledu na určité vyšínutí z vazby – lze skutečně zpochybnit sací reflex a spojit ho s nekoordinovanou vokalizací?

2) zodpovězení otázky proč formulace „*Těmto dvěma pohledům se věnoval už Saussure v roce 1931*“ (s. 30) může být zavádějící,

3) úvahu proč termín *němé ‘e’* není vhodný pro tzv. neutrální vokál (s. 55).

Jazyk práce je na dobré úrovni, jen s občasnými formulačními problémy v úvodních kapitolách – ty však neohrožují srozumitelnost, ale pouze eleganci vyjádření. (např.: na s. 14 nešikovně sestavená konstrukce „*Zatímco Piagetův přístup, který se zakládá na egocentrické řeči, tj. řeči, kterou dítě vede samo k sobě a jež je základem dalšího řečového vývoje, je základem pro další teorie založené na nativistickém principu (který klade důraz na vrozenost), Vygotskij přisuzoval zásadní důležitost procesu učení a řečovou komunikaci viděl jako sociální a kulturně-historicky podmíněnou a je dnes výchozím bodem pro teorie založené na empiristickém přístupu (Průcha, 2011)*“; projev českého kolísání gramatických rodů – na s. 17 stojí vedle sebe *metateze konsonant* a *migrace konsonantů*; na s. 19 repetitivní užití výrazů – „*Nelze samozřejmě mluvit o diskrétních obdobích, fáze se různě překrývají a jejich časové vymezení je pouze orientační. Fáze jsou většinou definovány objevením se a ustálením nového prvku...*“). Drobnou výtku bych směřoval i ke způsobu citování literatury: při odkazu na jednotlivou myšlenku nebo fakt v rámci rozsáhlejšího textu je nutno uvádět i stranu, na níž se citovaná skutečnost objevuje. Tyto nedostatky ovšem kvalitu práce nesnižují a už vůbec se nedotýkají její užitečnosti.

Celkově je z předložené práce patrné autorčino zaujetí pro věc a přemýšlivost. Konstatuji tedy, že diplomová práce Martiny Koppové splnila svůj účel a svým obsahem i rozsahem vyhověla požadavkům kladeným na diplomové práce magisterského studia. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 2. 9. 2016

.....

doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.